

שיר השירים

סיכום פשט שיר השירים משל ונמשל

ניסן תשע"ו
מסוכם מתוך שיעורי הרב אליקים
תורת החיים

שיר א - דברי הרעיה לדוד

משל

[פרק א] (א) פתיחה לספר: שִׁיר הַשִּׁירִים המובחר שבשירים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה שחיברו שלמה : (ב) אומרת הרעיה לדוד¹: יִשְׁקֵנִי תִנְשֵׁק אוֹתִי² מְנֻשִׁיקוֹת פִּיהוּ פה לפה - המבטאת קירבה גדולה, כִּי־טוֹבִים דְּדִיךָ אהבתך (כמו ידידות) יותר משכרות הבאה מִיָּין: (ג) לְרִיחַ - שְׁמֵנֶיךָ טוֹבִים ריח הבשמים שלך הוא ריח טוב שָׁמֶן - תוֹרֵךְ שְׁמֶךָ כששמך מורק מהפה (כשמוזכרים את השם שלך) אני כבר מריחה את השמן המבושם שלך עַל־כֵּן הרבה עֲלָמוֹת נערוֹת אֶהְבֶּיךָ, אך רק אני זכיתי לאהבתך האמיתית: (ד) מְשַׁכְּנִי תוביל אותי ואז אֲחֲרֶיךָ נְרוּצָה ביחד אל ביתך הַבֵּיאֲנִי הַמְּלֶךְ הדוד, שבשבילי הוא כמלך, אל חֲדָרָיו חדר לפנים מחדר, נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בְּךָ. נִזְכֶּירָה אזכיר³ ואשבח דְּדִיךָ אהבתך, הטובה מִיָּין. מִיִּשְׁרִים ביושר אֶהְבֶּיךָ אני אוהבת אותך⁴: ס

נמשל

כנסת ישראל מבטאת געגועים לה', למתן תורה (פה אל פה דיבר ה' עמכם), למשכן (הביאני חדריו), ומבקשת שה' יוציא אותה מהגלות (משכני אחריד). ולבסוף יהיה טוב כימי מתן תורה.

שיר ב - הרעיה לבנות ירושלים

משל

(ה) פונה הרעיה לבנות ירושלים ואומרת: למרות ששְׁחֹרָה אָנִי - אני גם וְנֹאֲוָה יפה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם. בחיצוניות אני שחורה כְּאֵהֲלֵי קָדָר אוהלי שבט קדר (מבני ישמעאל) שהיו עושים את האוהלים מצמר עיזים שחור. אך בפנימיותי אני יפה כִּירֵיעוֹת שְׁלָמָה יריעות יפות ולבנות של מלך: (ו) אֶל־תְּרֹאוּלֵי בבוז שְׂאֲנִי שְׁחֹרָתְךָ שחורה מאוד. כיוון ששְׁזַפְתָּנִי שהביטה עלי השֶׁמֶשׁ ולכן נהייתי שחורה. וזה קרה לי כיוון ש בְּנֵי אֲמִי⁵ נְחָרְרֵבִי כעסו עלי, ולכן שְׁמַלִּי נִטְרָה שומרת אֶת־הַכְּרָמִים שלהם, ואפילו את כְּרָמֵי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי לא שמרתי: (ז) פניה לדוד: הַגִּידָה לִי אמור לי אתה שְׂאֵהְבָה אותך נִפְשִׁי. אֵיכָה איפה תְּרַעָה? אֵיכָה איפה תְּרַבֵּץ את הצאן בְּצִהָרִים. שְׁלָמָה אשר למה, במשמעות של 'פן' אֶהְיָה כְּעֹטְלָה פרוצה, שדרכה להתעטף, שכל פעם אבקשך עַל אצל עֲדָרֵי חֲבָרִיךָ?! ולא כך דרכה של נערה, ולכן יחשבוני לפרוצה: (ח) עונה הדוד לרעיה: אִסְלָא תְּדַעֲלִי לָךְ אם לא תדעי איפה אני הִיפָה בְּנִשְׁטִים בשבילי את עדיין יפה למרות שאת שחורה, צְאִי־לָךְ בְּעֵקְבֵי הַצֹּאן תתחילי גם את לרעות את הצאן וְרַעֲלִי אֶת־גְּדִיתֶיךָ עַל בְּמִשְׁפָּנוֹת הָרָעִים המקום בו הרועים מרביצים את הצאן. ואז תוכלי לראות אותי: ס

נמשל

כנסת ישראל פונה לחברותיה, ואומרת להם שלא לזלזל בה (אל תראוני) למרות שמלוכלכת בעוונות (שחרחורת) כיוון שצער הגלות הוא זה שגרם לעוונות (בני אמי... שמוני וכו'). ומבקשת מה' שיתגלה אליה כי היא לא רוצה להתבזות בעיני העולם (שְׁלָמָה כעוטיה). ועונה לה ה' שבאמת הוא לא מסתכל על החיצוניות (היפה בנשים), וכדי למצוא אותו היא צריכה ללכת אחר המורים והרבנים (צאי לך בעקבי הצאן), וכך לחנך גם את הדורות הבאים. (ורעי את גדיותך).

שיר ג - דברי חיבה בין הרעיה לדוד, ובין הדוד לרעיה

משל

(ט) הִדוּד משבח את הרעיה ואומר: לְסִסְתִּי לאחת הסוסות⁶ שְׁבָרְכֵבִי פְרָעָה במרכבה של פרעה - סוסה אצילה דְּמִיתֶיךָ רַעֲיָתִי: (י) נֹאוּ לְחֵילֶיךָ בְּתָרִים הלחיים שלך יפות עם שורות תכשיטים, וגם צְוֹאֲרֶךָ יפה בְּחֵרוּזִים עם חרוזים: (יא) אך תכשיטייך עשויים ממתכות זולות, וראוי שאעשה לך תוֹרֵי שורות תכשיטים העשויים זָהָב נֶעֱשֶׂה־לָךְ, וכן נעשה לך עִם נִקְדוֹת הַכֶּסֶף כנגד החרוזים: (יב) ומשבחת הרעיה את עצמה ואומרת: עַד מְקוֹם שְׁהַמְּלֶךְ בְּמִסְבּוֹ מסב לסעודה עם חביריו - נְרַדִּי בושם הנרד שלי⁷ נִתַּן רִיחוֹ הריח שלי מגיע עד מקום סעודת המלך, למרות המרחק: (יג)

¹ דוד פירושו אהוב. וכן דודים פירוש אוהבים. כנראה מלשון ידידות, וכן בכל הספר.

² מדברת בנסתר מצניעות וכן בהמשך מדברת בצורת נסתר ובצורת רבים וכל זה מצניעות.

³ נסתר כצניעות.

⁴ רבים כצניעות.

⁵ למרות שהם אמורים להיות האחים המגנים והאוהבים שלה.

⁶ סיומת ת"י לא באה כשייכות אלא כחביבות, דהיינו לא הכוונה "הסוסה שלי", אלא "אחת הסוסות".

⁷ הנרד גדל בהרי טיבט.

וממשיכה הרעיה ומשבחת את הדוד: **צָרוּר שְׁקִיק הַמֶּרֶץ** | סוג בושם⁸ **דוֹדִי לִי** בשבילי הוא כמו בושם. **בֵּין שְׂדֵי** על צאוורי - כתליון בשרשרת **זָלִין** יהיה: **(יז) אֶשְׁכַּל הַכְּפָרָא** | כאשכול של בושם הכופר⁹ **דוֹדִי לִי**. **בְּכַרְמֵי עֵין דוֹדִי** בשבילי כאשכול הכופר הגדל בכרמים של עין גדי: **ס (טו) מִשְׁבַּח הַדּוֹד** ואומר: **הַנֶּדָּה יִפְהַר רַעֲיָתִי, הַנֶּדָּה יִפְהַר עֵינֶיךָ יוֹנִים** עיניך מושלמות כצורת יונים - **ע (טז) ועונה הרעיה**: **הַנֶּדָּה יִפְהַר דוֹדִי, אֶף נְעָיִם** וגם נעים להיות איתך **אֶף-עַרְשָׁנוּ** גם מיטתנו **רַעֲנָנָה** מקושטת בצמחים רעננים: **(יז) קָרוֹת בְּתֵינָנוּ** עשויים מעצי **אַרְזִים** משובחים { **רַחֲטָנוּ** } **רַחֲטָנוּ** קורות הבית **בְּרוֹתִים** עשויים מעצי ברוש¹⁰ - וכתוצאה מכך הבית מבושם ורענן, וכך האחדות שלנו טובה ובריאה: **[פרק ב] (א) וממשיכה הרעיה בשבחה**: **אֲנִי כְמוֹ חֲבַצְלַת הַשָּׁרוֹן** פרח לבן¹¹ (כנגד 'שחורה אני ונאווה'), ואומרת הרעיה שוב שהיא לבנה ונקיה כמו **שׁוֹשַׁנֹּת הָעֲמָקִים** עוד פרח לבן¹²: **(ב) עונה הדוד**: **כְּשׁוֹשַׁנָּה** פרח הגדל בקיץ¹³ **בֵּין הַחוֹחִים** בזמן שגדלים קוצים. **כֵּן רַעֲיָתִי** מיוחדת **בֵּין הַבְּנוֹת**: **(ג) ועונה הרעיה**: **כְּעַץ הַתְּפוּחַ** מתוך כל **בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדִי** מיוחד **בֵּין הַבְּנִים**. **בְּצִלוֹ** של עץ התפוח **חֲמִדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי** רציתי לשבת ו**כִּינִי** פרי התפוח **מִתּוֹק לְחֶפְי** בעל טעם הערב לחיד:

נמשל

פירוט של רגעי חיבה בין כנסת ישראל לה': קריעת ים סוף (רכבי פרעה); מתן תורה (נאוו לחייד בתורים); בדי הארון שנראו מעבר לפרוכת (בין שדי יליו); ניסוך היין (כרמי עין גדי); מקדש שלמה (קורות בתינו). והבחנת ה' בישראל בין אומות העולם (כשושנה בין החוחים) והבחנת ישראל בה' בין שאר האלילים (כתפוח בעצי היער).

שיר ד - דברי חולת האהבה

משל

(ד) אומרת הרעיה: **הַבִּיאֲנִי הַדּוֹד אֶל-בֵּית הַיָּיִן** אל ביתו, שבשבילי הוא כבית היין **וְדַגְלוּ** מבטו **עָלַי - אֶהְבֶּה** כשהוא מסתכל עלי אני רואה שהוא אוהב אותי: **(ה) ומרוב אהבתו אני עומדת להתעלף, ולכן סִמְכוּלִי בְּאֲשִׁישׁוֹת** תביאו לי גביעי יין שאשתה משהו כדי שלא אפול **רַפְדוּנִי** וכן רפדו את הנפילה שלי **בְּתַפּוּחִים** ע"י שתביאו לי לאכול מתפוחים **כִּי-חוֹלַת אֶהְבֶּה אֲנִי** ועומדת להתעלף: **(ו) ותוך כדי עלפונה היא מדמיינת**: **יָד שְׁמַאלוֹ תַּחַת לְרַאשִׁי וְיָמִינוֹ** וכן יד ימינו **תַּחְבֵּקֵנִי**: **(ז) לפני העילפון הַשְּׂבַעְתִּי אֶתְכֶם**¹⁴ **בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת** ריבוי של צביה **אוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה** שהם חיות מפוארות ומבטאות חופש ואהבה, וכך היא מדמה את האהבה שלה ושל דודה לפאר ולחופשיות. תוכן השבועה: **אִם שְׂמָא יַתְעִירוּ אֲנִי וְשְׂמָא תַעֲוֹרְרוּ** תעירו¹⁵ **אֶת- חוֹלַת הָאֶהְבָּה עַד שְׂתַחַפֵּץ** עד שתתחזק מעצמה. בעצם היא לא רוצה שיעירו אותה מהעילפון, כיוון שהיא רוצה להמשיך לחלום על דודה: **ס**

נמשל

כנסת ישראל מבטאת את עומק אהבתה לה' עד כדי עילפון, אך היא מעדיפה את העילפון הזה על פני מציאות של ריחוק.

שיר ה - קריאת הדוד לרעייתו ותשובתה

משל

(ח) הרעיה יושבת בביתה ושומעת: **קוֹל צַעֲדַת דוֹדִי, הַנְּהִיזָה בָּא** במהירות, כאשר **מְדַלֵּג עַל-הַהָרִים** וכן **מְקַפֵּץ** מדלג **עַל-הַגְּבֻעוֹת** הרים: **(ט) וכיוון שמדלג על ההרים במהירות דוֹמָה דוֹדִי לְצִבִי אוֹ לְעַפְרַיִם הָאֵילִים** מצד מהירותם **הַנְּהִיזָה** ותוך רגע משמיעת קול צעדיו **עוֹמֵד הַדּוֹד אַחַר כְּתֵלָנוּ** קיר בית משפחת הרעיה, **מִשְׁגִּיחַ** צופה **מִן הַחַלְזוֹת מְצִיץ** מסתכל **מִרְהַרְרִים** סוג חלונות: **(י) עֲנֵה דוֹדִי** הרים הדוד את קולו **וְאָמַר לִי**: **קוֹמִי לָךְ רַעֲיָתִי יִפְתִּי** רעיית היפה, **וּלְכִי-לָךְ** בעיקבותי: **(יא) כִּי-הִנֵּה הִסְתָּו הַחוּרָף עֲבָר, וְלִכֵּן הִלָּשְׁמ חֲלָף הִלָּךְ לוֹ** כבר אין גשם: **(יב) הַנְּצָנִים** הפרחים שצצים פתאום **נִרְאוּ בְּאַרְץ, וְגַם עַת הַזְּמִיר זָמַן** זימרת הציפורים **הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר** קול ציפור נודדת הנקראת תור **נִשְׁמַע בְּאַרְצָנוּ** ולכן זה זמן טוב לצאת: **(יג) הַתְּאֵנָה חֲנִטָּה** הוציאה **פְּגִיחָה** פירותיה הקטנים **וְהַגְּפָנִים** הוציאו **סִמְדָר** גפנים בתחילת פריחתם, ופירות הסמדר **נִתְנוּ רֵיחַ, קוֹמִי {לְכִי} לָךְ רַעֲיָתִי יִפְתִּי** רעיית היפה **וּלְכִי-לָךְ** אחרי: **ס (יד) ואחר שהרעיה לא עונה לו, הוא ממשיך ומנסה לדבר איתה יוֹנְתָי** אשר **בְּחַגְגֵי הַסֵּלַע** נקיקי הסלע, אשר מסתתרת **בְּסִתְרֵי הַמְדְרָגָה** מדרגת סלע, **הַרְאִינִי אֶת-מְרָאִיךָ** מהחלון, או לפחות **הַשְּׂמִיעֵנִי אֶת-קוֹלְךָ, כִּי-קוֹלְךָ עָרֵב** קולך נעים בעיני

⁸ יש מחלוקת מהו המור או שזה בושם מהצומח, והוא מגיע כשרף אילן. או שמקורו כבלוטת זיעה של אייל.

⁹ צמח החינה.

¹⁰ מין עץ ארז.

¹¹ חבצלת החורף.

¹² נרקיס.

¹³ שושן צחור, גדל בקיץ בזמן שגדלים קוצים.

¹⁴ וכן שתי השבועות האחרות באות כשהרעיה ישנה או מעולפת (על משכבי בלילות, מי יתנד).

¹⁵ כפילות הבאה לחזק.

וּמְרִאֵיךָ נֶאֱמָר וְאֵת נְרֵאִית יִפֶּה בְּעֵינָיִי: ס (טו) וְכַעַת מְגִיבָה הָרַעִיָּה בְּסִירּוֹב לְהַצְעָתוֹ וְאוֹמֶרֶת: אֲחִזְזוּלְנוּ שְׁוֹעֲלִים תִּיפְסוּ לָנוּ אֶת הַשְׁוֹעֲלִים שְׁוֹעֲלִים קְטָנִים מְחַבְּלִים כְּרָמִים הַהוֹרְסִים אֶת הַכְּרָמִים וְכִרְמִינוּ סִמְדָר וְהַכְּרָם שֶׁלָנוּ עֵדִיךָ סִמְדָר וְלָכֵן הוּא צָרִיךְ שְׁמִירָה. הָרַעִיָּה בְּעַצֵּם אוֹמֶרֶת לְדוֹד שֶׁבִּשְׁבִּילָה הַעוֹבְדָה שֶׁעֲכָשׂוּ הַתְּחִילָה עוֹנֶת הַפְּרִיחָה, זֶה לֹא סִיבָה לְטִיִּל אֲלָא לְשִׁמּוֹר עַל הַכְּרָמִים, וְלָכֵן אוֹמֶרֶת לוֹ שְׁמָה שְׁמַעֲנִיךָ אוֹתָהּ עֲכָשׂוּ זֶה שִׁתְּפֹסוּ אֶת הַשְׁוֹעֲלִים וְלֹא שִׁיבֹאוּ לְטִיִּל: (טז) וְלִמְרוֹת שֶׁלֹּא נִעֲנִית לְבִקְשָׁתוֹ וְיוֹצֵאת אִיתוֹ לְטִיִּל מְכַרְזָה הָרַעִיָּה וְאוֹמֶרֶת דּוֹדִי לִי אֶהוּבִי שְׁמוֹר עֲבוּרִי וְאַנִּי לֹא וְאִנִּי שְׁמוֹרָה עֲבוּרִי, וְדוֹדִי הוּא הָרַעִיָּה בְּמִקוֹמוֹת בְּשׁוֹשָׁנִים עִם פְּרִיחָה: (יז) וְמִמְשִׁיכָה הָרַעִיָּה: נִשְׁאַר בְּרִיחֻק עַד שְׁיִפּוּחַ שֶׁתִּנְשׁוֹב הָרוּחַ הַחֲמָה שֶׁל הַיּוֹם, וְנִסּוּ הַצְּלָלִים וְלֹא יִהְיֶה צֶל, שֶׁהִשְׁמַשׁ בְּחִצֵּי הַשָּׁמַיִם סָבַב תְּסֻבּוֹב וְתַחֲזוֹר דְּמָה לְךָ דּוֹדִי לְצַבִּי אֲוֹ לְעַפְרֵי הָאֵלִילִים תַּחֲזוֹר לְדֹרֶכְךָ בְּמַהֲרָה בְּאוֹתָהּ דֶּרֶךְ שְׁבֵאת כְּמוֹ צָבִי אֲוֹ עוֹפֵר הַמְּדַלֵּג עַל הָרִי בְּתָר עַל הָרִים הַמְּבוֹתָרִים עַל יְדֵי עֲמָקִים וְוַאֲדִיּוֹת, הַמְּבַטָּאִים רִיחֻק: ס

נמשל
ה' קורא לכנסת ישראל (קומי לך ולכי לך) להכין עצמה לגאולה בבחינת "אחישה" (מדלג על ההרים[במהירות]) וכנסת ישראל דוחה את הצעתו ותולה את הבעיה ברשעי ישראל או באומות העולם (שועלים קטנים) וטוענת שעכשיו זה לא זמן מתאים (עד שיפוח היום).

שיר ו - חלום הרעיה

משל
[פרק ג] (א) מספרת הרעיה לחברותיה: **עַל־מִשְׁכָּבִי בְּלִילוֹת** בְּחִלּוֹם שֶׁהָיָה לִי בְּלִילָה בְּקִשְׁתִּי חִיפְשֵׁתִי אֶת שְׂאֵהָבָה נְפִשִׁי דוּדִי - אֶהוּב נִפְשִׁי בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מִצְאָתִי: (ב) אֶקוֹמָה נָא בְּחִלּוֹם וְאֶסֹבְבָה בְּעִיר בְּשׁוֹקִים בְּרַחוּבוֹת הָעִיר וְבְּרַחוּבוֹת בְּרַחוּבוֹת הַמְּרֻכְזוֹת אֶבְקֶשָׁה אֶת הַדּוֹד שְׂאֵהָבָה נְפִשִׁי, בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מִצְאָתִי: (ג) מִצְאוֹנֵי הַשְּׂמָרִים הַסְּבָבִים בְּעִיר בְּלִילָה כְּדִי לְשִׁמּוֹר עַל הָעִיר, וְשֵׁאלַתִי אוֹתָם: אֶת שְׂאֵהָבָה נְפִשִׁי רֵאִיתֶם?: (ד) כְּמַעַט רִגַע קִטּוֹן חֲלָף מֵאֲזֵי שְׁעָבְרַתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמִּצְאָתִי אֶת שְׂאֵהָבָה נְפִשִׁי, וְכִשְׁמִצְאָתִי אוֹתוֹ - אֲחִזְזוּלְנוּ וְלֹא אֲרַפְנוּ לֹא נִתְּתִי לוֹ לִלְכַת עַד־שֶׁהִבִּיאָתִנוּ אֶל־בֵּית אִמִּי לְבֵית שְׁלִי וְאֶל־חֲדָר הַזֹּרְתִי הַבַּיִת שֶׁל הוֹרִי: (ה) לִפְנֵי הַחֲלוֹם הַשְּׂבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת רִיבּוּי שֶׁל צְבִיָּה אֲוֹ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה שֶׁהֵם חַיּוֹת מְפֹאֲרוֹת הַמְּבַטָּאוֹת חוֹפֵשׂ וְאֶהָבָה, וְכֵן הִיא מְדַמָּה אֶת הָאֶהָבָה שֶׁלָהּ עִם דּוּדָה לְפִאֵר וְלַחֲפוּשִׁיּוֹת. וְתוֹכֵן הַשְּׁבוּעָה הוּא: אִם שְׁמָא תִּעֲרִירוּ וְאִם שְׁמָא תִּעֲוֹרְרוּ תִּעִירוּ אֶת־ חוֹלַת הָאֶהָבָה עַד שֶׁתִּחַפֵּץ עַד שֶׁתַּחֲזֹק מֵעַצְמָה. בְּעַצֵּם הִיא לֹא רוֹצָה שִׁיעִירוּ אוֹתָהּ מֵהַחֲלוֹם, כִּיּוֹן שֶׁהִיא רוֹצָה לְהַמְשִׁיךְ לְחֲלוֹם עַל דּוּדָה: ס

נמשל
הלילה הוא סמל לגלות והסתר פנים (על משכבי בלילות), השוטטות ברחובות מבטאת את הנדודים בגלות מגוי אל גוי (אסובבה בעיר), כנסת ישראל מבקשת בגלות את ה' גם שהיא בגלות (אבקשה את שאהבה נפשי) ולבסוף היא תמצא אותו ותשיב אותו למקדש (עד שאביאך אל בית אימי)

שיר ז - חתונת המלך שלמה

משל
(ו) פותחות ושואלות בנות ירושלים: **מִי זֹאת עֹלָה לִירוּשָׁלַם מִן־הַמִּדְבָּר** מִקוֹם הַמְּרַעָה כְּתִימְרוֹת עֵשָׂן גְּבוּהָה וְזִקּוּפָה, מְקַטְרֶת בְּעֵלֶת רִיחַ טוֹב שֶׁל מוֹר וְלְבוֹנָה הַמְּרִיחִים טוֹב יוֹתֵר מִכָּל אֲבָקָת רוֹכֵל? שֵׁאלָה רְטוּרִית הַמוֹפְנִית לְרַעִיָּה: (ז) וְעוֹבְרוֹת הַבְּנוֹת לְתִיאוֹר הַהֲגָנָה וְהַבִּיטְחוֹן שֶׁל שְׁלֹמֹה: הֲזֶה מִסְתָּו שֶׁלְשִׁלְמָה שְׁשִׁים גְּבָרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבֻרֵי יִשְׂרָאֵל: (ח) כָּל־אֲחִזִּי אוֹחִזִּי חָרַב מְלֻמְדֵי מְלַחְמָה מֵאוֹמְנִים לְקֶרֶב אִישׁ חָרַב עַל־יְרֵכּוֹ לְהֲגַנָּה מִפְּחָד מְדַבְּרִים מִפְּחִידִים שִׁיכּוֹלִים לְבוֹא בְּלִילוֹת: ס (ט) אֶפְרָיוֹן חוֹפֵת חֲתָנִים קְבוּעָה עֹשֶׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַעְצֵי הַלְּבָנוֹן: (י) עֲמוּדָיו עֲמוּדֵי הָאֶפְרָיוֹן עֹשֶׂה צִיפָה כְּסָף, רְפִידָתוֹ אֶת הַשְּׁטִיחִים וְהַמְּרַבְּדִים הַמְּכַסִּים אֶת הָרַצְפָּה וְהַקִּירוֹת עֹשֶׂה עִם רַקְמַת זָהָב, מְרַכְּבוֹ מוֹשְׁבוֹ הַמוֹגְבָה עֹשֵׂי מֵאֶרְגָּמָן, תוֹכּוֹ תוֹךְ הָאֶפְרָיוֹן רְצוּף מְרֻצָּף אֶהָבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּנֶרֶאָה שְׁכַל בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם רַקְמוֹ אֶת תוֹךְ הָאֶפְרָיוֹן וְלָכֵן אֶהָבְתָן מוֹבַעַת בְּעַצֵּם הַרְקָמָה: (יא) מִמְשִׁיכוֹת הַבְּנוֹת וְקוֹרָאוֹת: צִאֲיִנָּה וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִאֲוֹן לְרֵאוֹת בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה וְכֵן בְּעֵטְרָה תְּכַשִּׁיט לְרֵאשׁ שְׁעֵטְרָה־לוֹ אִמּוֹ כְּנֶרֶאָה בְּזִמְנָם הִיָּה מִנְהַג בּוֹ אִם הַחֲתָן מַעֲטָרֵת אֶת רֵאשׁ בְּנֵה בְּיוֹם חֲתוּנָתוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ שֶׁהוּא וּבְיוֹם שְׁמֵחַת לְבוֹ: ס

נמשל
הברית בין ה' לעמו נמשלה לנישואי חתן וכלה. וכן אצלנו הנמשל הוא לגבי מתן תורה. ולפי זה המדבר - הינו מדבר סיני. כתימרות עשן - נגד "והר סיני עשן כולו". מקוטרות מור ולבונה - נגד הקטורת. מיטתו שלשלמה - קה"ק. אפיריון - בהמ"ק. הגיבורים - הכהנים והחכמים הלוחמים מלחמתה של תורה.

שיר ח - שבחי הדוד לרעיה

משל

[פרק ד] (א) פותח הדוד ואומר: הַדָּד יָפָה רַעֲיָתִי הַדָּד יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים עֵינֶיךָ מוֹשְׁלֵמוֹת כְּצוֹרֵת יוֹנִים - אלו העיניים הנראות מִבְּעַד לְצִמְתֶּךָ מעבר להינומה או לקבוצות שער מהמצח שְׁעָרְךָ נראה כְּעֵדֶר הָעֵצִים שחור עץ ופרוע שְׁגִלְשׁוֹ שירדו בערבוביה מִהָר גִּלְעָד: (ב) שְׁנִיךָ כְּעֵדֶר הַקְּצוּבוֹת כבשים גזוזות ומסודרות שְׁעָלוּ מִן־הַחֲצָה לבנות ונקיות שְׁכָלֶם מִתְאַיְמוֹת בקצב אחיד וְשִׁפְלָה כבש שכולה שנפטר וולדה, שכאשר חסר וולד נראה כאילו יש חלל בעדר - אֵין בָּהֶם וכן אין חלל בשיניך: (ג) כְּחוֹט הַשֵּׁנִי שִׁפְתֵיךָ שפתיך אדומות כחוט השני ומִדְּבָרֶיךָ דיבורך נֶאֱוָה נעים כְּפֶלַח הָרְמוֹן רִקְתֶּךָ הלחיים שלך אדמומיות ועגולות כרימון מפולח וחצוי. הנראות מִבְּעַד לְצִמְתֶּךָ מעבר להינומה או לקבוצות שער מהמצח: (ד) כְּמִגְדָּל כמצודת דָּוִד צוֹאֲרֶךְ גבוה ויציב - בְּנִי לְתִלְפִיּוֹת בצורה מושלמת, בלי סדקים, או נראה למרחוק. אֶלֶף הַמִּגָּן אלף מגנים תְּלוּי עָלָיו על המגדל כֹּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים סוגי המגינים של כל הגיבורים, והכוונה שיש על צווארה תכשיטי מתכת: (ה) שְׁנֵי שְׁדֵיךָ תואמים פְּשָׁנֵי עֲפָרַיִם תְּאוּמֵי צְבִיָּה שנראים אותו דבר הַרְוּעִים בְּשׁוֹשְׁנִים במקומות עם פרחים, ואז ריחם נודף: (ו) עַד שִׁפְיֹחַ שתנשוב הרוח החמה של הַיּוֹם וְנִסּוּ הַצִּלְלִים ולא יהיה צל, שהשמש בחצי השמים, כשאתפנה מרעיית הצאן אֶלֶךְ לִי לטיול אֶלֶיָּהּ הַמּוֹר וְאֶל־גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה¹⁶: (ז) כֶּלֶךְ יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ: (ח) בואי אִתִּי ללבנון מִלְּבָנוֹן כֶּלָּה, אִתִּי מִלְּבָנוֹן תְּבוֹאִי ומהלבנון חזרה תִּשְׁוִרִי| תסתכלי מִרְאֵשׁ הַר אֲמָנָה, וכן תסתכלי מִרְאֵשׁ הַר שְׁנִיר וְהַר וְחֲרָמוֹן. מִמַּעַנּוֹת אֲרִיּוֹת נגיע למגורי אריות מִהֲרָרֵי נִמְרִים ומגורי נמרים: (ט) לְבַבְתֵּנִי שבית את ליבי אֲחֵתִי יְדִידָתִי כֶּלָּה, לְבַבְתֵּנִי שבית את ליבי {באחד} רק בְּאַחַת מֵעֵינַיִךְ ואפילו בְּאַחַד עֵנֶךָ מִצְוֹרְךָ באחד מהשרשראות שעל צווארך: (י) קריאת התפעלות: מִהֲיָפוּ דְדִיךָ אהבותיך אֲחֵתִי כֶּלָּה מִהֲטָבוּ דְדִיךָ אהבותיך, יותר מִיָּן, וְרִיחַ שְׁמֵיךָ שאת מתבשמת בהם, יותר מִכָּל־בְּשָׂמִים: (יא) נָפֶת דבש נוזלי תִּטְפֶּנָּה שִׁפְתוֹתֶיךָ נוטף משפתיך כֶּלָּה, דְּבִשׁ וְחֵלֶב משקאות משובחים תַּחַת לְשׁוֹנְךָ, וְרִיחַ שְׁלֵמֶתֶיךָ בגדייך כְּרִיחַ עֵצֵי לְבָנוֹן: (יב) גִּן| של עצי פרי נְעוּל אֲחֵתִי כֶּלָּה גֵל סוג של נביעה נְעוּל, מַעַיִן חָתוּם משבח את צניעותה: (יג) שְׁלַחֲךָ תעלות ההשקיה שלך משקות פְּרָדָס רְמוֹנִים עֵם וגם פְּרֵי מְגָדִים פירות מתוקים, וגם כְּפָרִים עֵם־נְרָדִים עצי בושם: (יד) נִרְדָּ| שיבולת נרד וְכַרְפָּס פרחי הכרום קִנְהָ קנה בושם וְקַנְמֹן, ביחד עֵם כְּלֵעֵצֵי לְבוֹנָה עם מֹר ועם וְאֶהְלוֹת סוג בושם. ביחד עֵם כֶּל־רְאֵשֵׁי בְּשָׂמִים הבשמים המובחרים: (טו) מַעַיִן המשקה את הַגְּנִים, בְּאֵר ומעיין מִים חַיִּים. ועוד דמיון למים - וְנִזְלִים מִרְלָבָנוֹן: (טז) ואומרת הרעיה: עוֹרֵי התעוררי רוח צָפוֹן וְבוֹאֵי רוח תִּימָן דרום הִפִּיחֵי תנשבי בעצי גִּנֵי ואז יִזְלוּ בְּשָׂמֵי ינדוף ריחם יָבֵא דוֹדִי לְגִנּוֹ אלי וְיֹאכַל פְּרֵי מְגָדֵי פירות מתוקים מהגן: [פרק ה] (א) ועונה הדוד: בְּאֵתִי לְגִנֵי הגעתי אלייך אֲחֵתִי כֶּלָּה אֲרִיּוֹתִי אספתי מוֹרְלִי את בושם המור שלי עֵם־בְּשָׂמֵי שמן האפרסמון, אֲכַלְתִּי יַעֲרִי יערת דבש עֵם וגם את דְּבִשֵׁי. שְׁתִּיתִי יַיִן עֵם־חֲלָבִי עם שאר משקאות משובחים. אֲכָלוּ רַעִים אורחי החתונה שְׁתּוֹ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים אהובים:

נמשל

ה' מקלס את ישראל במעשיהם הטובים (כל פרטי הגוף שמתאר) ומבטיח לשוב איתם מגלותם (איתי מלבנון תבואי), משבח את צניעות בנות ישראל (גן נעול) ומבטיח לקבל את הקורבנות (אכלתי יערי עם דבשי).

שיר ט - נסיון ביקור הדוד את הרעיה

משל

(ב) אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עָרַ וְאֵנִי חוֹלֵמַת שאני שומעת את הקול| שנשמע כשדוֹדִי דוֹפֵק בדלת, ואומר: פְּתִיחֵי־לִי אֲחֵתִי רַעֲיָתִי יוֹנֵתִי תִמְתִּי מוֹשְׁלֵמַת, כיוון שְׂרָאֵשִׁי נִמְלֵא־טָל והוא רטוב, קוֹצוֹתֵי קבוצות שערי התמלאו רִסִּי לִילָה טל: (ג) ועונה הרעיה: פְּשְׁטֵתִי אֲתִּכְתְּנֵתִי ואני כבר במיטה אִיכָכָה אִיךְ אֶלְבָּשְׁנָה שעכשיו זה הרבה טורח רְחַצְתִּי אֲתִּרְגְּלִי מעפר אִיכָכָה אֶטְנַפֵּם אִיךְ אבוא אליך ואלכלך את רגלי: (ד) דוֹדִי אהובי שְׁלַח יָדוֹ מִן־הָחַר מהחור שבדלת וּמַעַיִן חלל גופי הָמוּ עָלָיו התרגשתי שהוא בא אלי: (ה) בסופו של דבר קָמַתִי אֲנִי לִפְתַּח לְדוֹדִי וְיָדִי נִטְפְּרֵמוֹר המור שסכתי לפני השינה וְאַצְבָּעֵתִי נטפו מוֹר שריחו עָבַר לשמן שבו סכתי על כְּפוֹת שני חלקי הַמְּנַעוּל: (ו) פְּתַחְתִּי אֲנִי לְדוֹדִי אבל וְדוֹדִי כבר חָמַק הסתובב עָבַר והלך, נִפְשִׁי יִצָּאָה בְּדַבְרוֹ עכשיו כשהוא אינו, היא מרגישה שהוא חסר לה בְּקִשְׁתִּיהוּ חיפשתי אותו וְלֹא מִצְאָתִיהוּ קראתי לו וְלֹא עָנֵנִי: (ז) מִצְאָנִי הַשְּׂמֵרִים הַסַּבְבִּים בְּעִיר בשעות הלילה הַכּוֹנֵי פְּצְעוֹנֵי שחושדים אותה לשודדת, שלא ראוי לנערה להסתובב לבד בלילה נִשְׂאוּ אֲתִּרְדִּידִלִי הצעיף שלי מַעֲלִי אותם השומרים שהם שְׂמֵרֵי הַחֲמוֹת חומות העיר: (ח) הַשְּׂבַעְתִּי אֲתֶכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אֵם כאשר יִתְמַצְאוּ אֲתִּדוֹדִי מִהֲתִגִּידוּ לוֹ? תגידו לו שְׂחוֹלֵת אֶהְבֶּה אֲנִי: (ט) עוֹנוֹת הַבְּנוֹת: מִהֲדוֹדְךָ מִדוֹד אִיךְ נוהה את אהוביך בין שאר האוהבים? הִיָּפָה בְּנָשִׁים? מִהֲדוֹדְךָ מִדוֹד ומה כל כך מיוחד בו שְׂכָכָה הַשְּׂבַעְתֵּנוּ: (י) ועונה הרעיה ומתארת את דודה: דוֹדִי צַח וְאִדּוֹם אדמוני דָּגִיל ניכר למראה וּבולט אפילו מִרְבֵּבָה בין עשר אלף בחורים: (יא) רֵאשׁוֹ פָּנָיו כְּתָם פֶּז סוגי זהב, שפניו מאירות קוֹצוֹתֵינוּ קבוצות שערו תִּלְתְּלִים תלים תלים, או סלסולים שְׁחָרוֹת פְּעוֹרָב: (יב) לובן עֵינָיו כִּיּוֹנִים הרוחצות על־אֲפָקֵי שלוחות מִים, והם יוצאות לבנות כאילו הן רְחַצוֹת בְּחֵלֶב שהוא לבן, והעיניים יִשְׁבּוֹת בארובות העין על־מִלְּאֵת

¹⁶ למרות שביטוי זה לא ריאלי כיון שמור ולבונה לא גדלים יחד, כוונתו היא שילך למקומות טובים, וכן בהמשך הספר אין הכוונה שיגיעו בטיולם לכל פרט שמתאר הדוד אלא הכל בא כמשל שיהיה להם טוב ביחד.

במילואותם: (יג) לְחִיּוֹ וְזָקְנוֹ פְּעֻרוֹתַי שִׁיחַ הַבָּשָׂם אֲשֶׁר מִגְדָּלוֹת גַּדְלָבּוֹ מְרַקְחִים דְּבָרֵי מְרַקַּח מְשׁוּבְּחִים, צוֹרֵת שְׁפָתוֹתַי כִּשְׁפַת עֲלֵי הַשּׁוֹשָׁנִים, וְכֵן שִׁפְתַי נִטְפָּוֶת מִזֶּרֶחַ שְׂרִיחוֹ עֲבָרָה לְשִׁמּוֹן שְׁנוּטָף: (יד) יָדָיו זְרוּעוֹתַי גְּלִילֵי זָהָב שֶׁמִּמְלֵאִים מְשׁוּבְּצִים בְּתַרְשֵׁיט אֲבָן טוֹבָה מֵעֵיּוֹ בִּיטְנוֹ עֲשׂוּיָה כְּעֵשֶׂת גּוֹשׁ שֵׁן שְׁנָה (שְׂרִירִית) מְעַלְפָת מְכֹסָה סְפִירִים אֲבִנִים טוֹבוֹת: (טו) שׁוֹקֵי רַגְלֵי מֵעֲמֻדֵי שֵׁשׁ יְצִיבִים מִיִּסְדִּים שְׁבִיטוֹת עַל־אֲדָנֵי־פָּז בְּסִיסֵי זֶהָב מְרָאֵהוּ פְּאֵרֵי הַלְבָּנוֹן בְּחֹר מוֹבְחָר מְכֹלֵם פְּאֵרֵים כְּמוֹ אֲרֻזִים הַנְּבַחְרִים מִשָּׂאֵר הָעֲצִים: (טז) חֲכָל מִמְתָּקִים חָלָל פִּיּוֹ מִלֵּא מִתִּיקוֹת וְכָלּוֹ וּבִתּוֹכוֹ מִחֲמֻדִים חֲמֵדָה וְרִצּוֹן. אַחַר סִיּוֹם הַתִּיאוֹר אֹמַרְתָּ לָּהֶם: זֶה דְּוִדִּי וְזֶה רַעֲיֵי בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם: [פְּרָק ו] (א) מִמְשִׁיכוֹת הַבְּנוֹת וְשׂוֹאֲלוֹת: אָנָּה לֹאן הִלֵּךְ דְּוִדִּי הִיפָּה בְּנִשְׁיִם אָנָּה פָּנָה לֹאן הַסְּתוּבָב דְּוִדִּי, וְכִשְׁנֵדַע וְנִבְקָשְׁנוּ נַחֲפֵשׁ אוֹתוֹ עִמָּךְ: (ב) עוֹנָה הָרַעִיָּה: דְּוִדִּי יָרַד לְגִזּוֹ לִגֵּן הַבְּשָׂמִים שֶׁלּוֹ לְעֲרוֹגוֹת הַבָּשָׂם, לְרַעוֹת אֶת עֲצָמוֹ, לְטִיִּיל בְּגָנִים וְלִלְקָט לֵאסוֹף שׁוֹשָׁנִים בִּגֵּן: (ג) אֵךְ בְּסוֹף - רַק אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי רַק לִי דוֹדִי הָרַעִיָּה בְּשׁוֹשָׁנִים: ס

נמשל

ישראל מחמיצים עיתות רצון לתשובה וגאולה (דודי חמק עבר), ודוחים אותו בטענות כאלו ואחרות (פשטתי את כתנתי וכו'), אבל למרות זאת הם כן שומרים נאמנות לה' וכן כוספים אליו (נפשי יצאה בדברו), מצד אחר האומות תמהות מה כל כך מיוחד בה' שישראל כל כך כוספים אליו (מה דודך מדוד), ואחר ששומעות את כל השבחים (דודי צח ואדום וכו') רוצות גם הם להצטרף לחיפוש ולכיסופים, מתוך קנאה מסויימת בישראל (ונבקשנו עימך), וישראל משיבים להם בדחיה עדינה שהם העם הנבחר(אני לדודי ודודי לו).

שיר י - ייחודיות הרעיה מכל הנשים

משל

(ד) פֹּתַח הַדּוֹד בְּשִׁבַח רַעֲיִיתוֹ וְאוֹמַר: יָפָה אֶת רַעֲיִתִי כְּאִזּוֹר נָחַל תִּרְצָה בִּירַת הַשּׁוֹמְרוֹן, נֶאֱוָה נָאָה כִּירוּשָׁלַם, אֵימָה מְכֹבֶדֶת וּמְטִילַת מוֹרָא פְּנִדְגָלוֹת כְּמַחְנָה הַמְּסוּדָר עַל יְדֵי דְגָלִים: (ה) הַסְּבִי עֵינֶיךָ סוֹבְבֵי אֶת עֵינֶיךָ מִנְּגִדֵי מַמְנֵי שֶׁהֵם הַרְהִיבֵנִי הִלְהִיבוּ אוֹתִי, שְׁעָרֶךָ נִרְאָה כְּעֵדֶר הָעֵאִים שְׁחֹר עַז וּפְרוּעַ שֶׁגִּלְשׁוֹ שִׁירְדוּ בְּעִירְבוּבִיָּה מִן הַר הַגִּלְעָד: (ו) שְׁנִידֶךָ כְּעֵדֶר הַחֲלִים כְּבָשִׁים שֶׁעָלוּ מִרְהַרְחָצָה לְבִנּוֹת וּנְקִיּוֹת שֶׁכָּלֵם מִתְּאִימוֹת בְּקֶצֶב אַחִיד וְשִׁכְלָה כְּבֵשׁ שְׁכוּלָה שֶׁנִּפְטַר וּוּלְדָה, שְׁכַאֲשֶׁר חֶסֶר וּוּלְדָה נִרְאָה כְּאִילוֹ יֵשׁ חָלָל בְּעֵדֶר אֵין בָּהֶם וְכֵן אֵין חָלָל בְּשִׁינֶיךָ: (ז) כְּפִלַח הָרְמוֹן רִקְתָּךְ הַלְחִיִּים שֶׁלְךָ אֲדַמּוּמִיּוֹת וְעִגּוּלוֹת כְּרִימוֹן מְפֹלַח וְחֲצוּי. הַנִּרְאוֹת מִבְּעֵד לְצִמְתָּךְ מֵעֵבֵר לְהִינוּמָה אוֹ לְקִבּוּצוֹת שֶׁעַר מֵהַמְּצַח: (ח) יִשְׁנֵן שֶׁשִׁים הֶמְהָ מְלָכוֹת וְיִשְׁנֵן וְשִׁמְנִים פִּילְגָשִׁים נְשִׁים בְּדָרַג פְּחוֹת וְעֵלְמוֹת אֵין מִסְפָּר מְרֹב כְּמוֹתֵךְ כִּבְרָ לֹא סוֹפְרִים אוֹתוֹ: (ט) מִתּוֹךְ כּוֹלֵם אַחַת יִיחּוּדִית הִיא יוֹנְתֵי תִמְתֵּי מוֹשְׁלַמַת אַחַת הִיא לְאֵמָה אֲמֵא שְׁלָה הִיא הַיְחִידָה שְׁזָכְתָה לְבֵת כְּזוֹ מִיּוּחַדַת בְּרָה מוֹבְחָרַת, נִבְחָרָה אַחֲרַי בִּירוֹר הִיא לְיִוְלָדְתָּהּ, רְאוּהָ בְּנוֹת וְיִאֲשֻׁרוּהָ יִאֲשֻׁרוּ אֶת יִיחּוּדָה מְלָכוֹת וּפִילְגָשִׁים וְיִהְלִיֹּה יִשְׁבַּחוּ אוֹתָהּ: ס (י) וּמִמְשִׁיךְ הַדּוֹד: מִיִּזְאֵת הָרַעִיָּה הַנְּשָׁקְפָה נִרְאִיתָ כְּמוֹ כּוֹכַב הַשָּׁחַר¹⁷ יָפָה כְּלָבְנָה בְּרָה זָכָה וְנִקְיָה כְּחֵמָה אֵימָה מְכֹבֶדֶת וּמְטִילַת מוֹרָא פְּנִדְגָלוֹת כְּמַחְנָה הַמְּסוּדָר עַל יְדֵי דְגָלִים, כְּצַבָּאוֹת הַשָּׁמַיִם: ס (יא) וְאוֹמַרְתָּ הָרַעִיָּה: אֲלֵגֶנֶת אֲגוּזָה גִינָה שְׁבַעֲיָקְרָה עֶץ אֲגוּזָה שֶׁהוּא יְצִיב וּמְפֹאֵר יָרְדְתִי לְרְאוֹת בְּאֲבִי הַגָּחַל הַצְּמַחִיָּה הִירוֹקָה וְהַרְטוּבָה שְׁסִבִּיב לְנַחַל, וְכֵן יִרְדְתִי לְרְאוֹת הַפְּרָחָה הַגָּפֹן, הַנְּצִצוֹ הַתְּחִילָה פְּרִיחַת הָרְמָנִים: (יב) לֹא יָדַעְתִּי מָה קָרָה לִי בְּגִינַת הָאֲגוּזָה, וְהִנֵּה נִפְשִׁי שְׁמִתְנִי שְׁמִתִּי עֲצָמִי כְּמִרְכָּבוֹת לְעַמִּינְדִיב דוֹדִי הַנְּדִיב שְׁבַעֵם:

נמשל

משבח ה' את עמו שאין כמותו בכל העמים (אחת היא לאמא וכו'), וישראל משיבים בקילוס לה' שהוא מלכו של עולם (אל גינת אגוז ירדתי) ומבטאים את ההתבטלות של כנסת ישראל לה' (מרכבות עמי נדיב).

שיר יא - כיסופי הדוד לרעיה ודחיית הרעיה

משל

חלק א

[פְּרָק ז] (א) תוֹךְ כְּדֵי שְׁבִנּוֹת יִשְׂרָאֵל רוֹקְדוֹת לְפָנַי הַכְּלָה הַהוֹלְכַת לְקִרְאֵת דּוּדָה בְּשְׁנֵי מַחְנוֹת, פּוֹתְחוֹת הַבְּנוֹת וְקוֹרְאוֹת לְרַעִיָּה: שׁוֹבֵי שׁוֹבֵל הַשְּׁוֹלְמִית הַשְּׁלֵמָה מְכֹל מוֹם שׁוֹבֵי שׁוֹבֵי וְנִחְזֶה־בְךָ תִּשְׂאָרִי לְרַקוֹד אִיתְנוּ. וְעוֹנִים לְבִנּוֹת: מֵהִתְחַזֵּזוּ בְּשׁוֹלְמִית? כֵּךְ אַתֶּם רוֹאִים אֶת הָרַעִיָּה הַמּוֹשְׁלַמַת? כְּמַחְלַת הַמְּחַנִּים? כְּאַחַת הַרוֹקְדַת עִם הַבְּנוֹת בְּמַחְנֵיִם? הֲרִי עֲכָשִׁי הִיא הַכְּלָה!: (ב) פּוֹתַח הַדּוֹד בְּשִׁבַח וְאוֹמַר: ¹⁸ מֵהִיָּפוֹ קִרְיָאֵת הַתְּפַעְלוֹת פְּעִמֶיךָ כְּפוֹת רַגְלֶיךָ בְּעַעְדֵי הַרִיקוֹד בְּנַעֲלִים בְּנַעֲלִים בְּתִנְדִיב בַּת עֲשִׂירִים, שֶׁרַק לְעֲשִׂירִים הִיָּה נַעֲלִיִּים חֲמוּקֵי גְלִילֵי יִרְכִיז רַגְלֶיךָ הַמְּעוּגָלוֹת יְפוֹת כְּמוֹ חֲלָאִים סוּג תְּכַשִּׁיט מְעֵשָׂה יְדֵי אֲמוֹן: (ג) שְׂרָרְךָ טְבוּרְךָ כְּאֲנִי כְּלִי קִיבּוֹל הַנְּמַצָּא בְּאִזּוֹר הַשָּׂהָר מְכֹלָאֵת הַצָּאן אֲלֵי־חֶסֶר הַמְּזִג הַמְּלֵא חֶלֶב מֵהַצָּאן, וְבַעֲצֵם מִשְׁבַּח אֶת טְבוּרָה בְּגוּוֹנוֹ הַבְּהִיר בְּטִנְךָ כְּעֲרִמַת חֲטִיִּים סוּגָה הַמְּגוֹדֶרֶת בְּמִקּוֹם קוֹצִים בְּשׁוֹשָׁנִים

¹⁷ כוכב נוגה.

¹⁸ בניגוד לשבח הקודם (בשיר ח), כאן משבח אותה מלמטה למעלה, כנראה כיון שרוקדת.

המפיצים ריח טוב: (ד) שְׁנֵי שְׂדֵיךָ תוֹאמִים כְּשֵׁנֵי עֲפָרִים תִּאֲמִי צְבִיחַ שֵׁנֵי אֹתוֹ דָּבָר: (ה) צֹאֲרֶךְ מוֹשֵׁלם כְּמִגְדָּל הַשָּׁן הַעֲשׂוֹי שֵׁנֵהב עֵינֶיךָ כְּחֹלֹת כְּבָרְכֹת הַמִּים שֶׁעִיר חֲשָׁבֹן שֵׁנֵמְצָאוֹת עַל־שַׁעַר מְקוֹם הַנִּקְרָא "בֵּית־רַבִּים" אֶפְדָּךְ מִצַּחַךְ כְּמִגְדָּל כְּפִסְגַּת הַר הַלְּבָנוֹן הַגְּבוּהָה שֶׁצֹּפָה מִמֶּנּוּ רֹאִים אֶת פְּנֵי הָעִיר דְּמִשְׁקָה: (ו) רֹאשֶׁךָ עֲלֶיךָ עַל גּוֹפֶךָ כְּפִרְמֵל הַמִּתְנַשֵּׂא לְגוּבָה מְרֻשִׁים מְגוּבָה פְּנֵי הַיָּם וְדִלְתָה שְׁעָרוֹת, הַקְּלוּעַ כְּאֵרִיג רֹאשֶׁךָ כְּאַרְגָּמָן סִגּוֹל אֲדָמָדִם¹⁹, וְכֵן שְׁעָרְךָ נִמְשַׁל לְמִלְכָּךָ לְפִיסַת אֲרִיג מַלְכוּתִית אֶסוּר הַקְּשׁוּרָה בְּרִהֲטִים בְּקוֹרוֹת הָאֲרִיגָה: (ז) מֵהַיָּפִית קְרִיאַת הַתְּפִעֻלוֹת וּמֵהַנְּעֻמָּת תַּעֲנוּג הָאֲהָבָה - בְּתַעֲנוּגִים בֵּין כָּל תַּעֲנוּגֵי הָעוֹלָם:

חלק ב

(ח) זֹאת הִנֵּה קוֹמַתְךָ דְּמִתָּה לְתִמְרָר עַץ גְּבוּהָ וְיִשְׂרָ וְשְׂדֵיךָ לְאִשְׁכָּלוֹת כְּפוֹת הַתְּמָרִים: (ט) אֲמַרְתִּי בִיקְשֵׁתִי: אֲעִלֶה בְּתִמְרָר אֲבוֹא אֶל קוֹמַתָה שֵׁנֵמְשַׁלָּה לְתִמְרָר אֲחִזָּה בְּסִנְסַנְיִו אֲשַׁכּוּלוֹת הַתְּמָרִים וְיִהְיֶינָא שְׂדֵיךָ מִשְׁכָּרִים כְּאִשְׁכָּלוֹת הַגָּפְן וְרִיחַ אֶפְדָּךְ נִשְׁמַתְךָ כְּרִיחַ תְּפוּחִים: (י) וְחִפְדָּךְ נִשְׁקוֹת פִּיךָ יִהְיוּ כִּיִּין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי בָא אֵלַי לְמִישְׁרִים יִשְׂרָ בְּלֵי הַפְּרַעַה דוֹבֵב הַמַּעוֹרָר אֲפִילוֹ שְׁפָתַי יִשְׁנִים: (יא) מְשִׁיבָה הַרְעִיָה: אֲנִי מְסוּרָה לְדוּדֵי וְעֲלֵי תְּשׁוּקָתוֹ וְהוּא מִשְׁתוֹקֵק אֵלַי: ס (יב) לְכֵה לְךָ דוּדֵי נִצָּא הַשְּׂדֵה נְלִינָה בְּכַפְרִים תַּחַת עֲצֵי הַכּוֹפֵר: (יג) וּבּוֹקֵר נִשְׁכִּימָה לְכַרְמִים נִרְאָה אִם פְּרַחָה הַגָּפְן פִּתַח אִם הַתְּפַתַח הַסְּמִדָר. אִם הַנְּצוֹ הַרְמוּנִים בְּמִילִים אַחֲרוֹת אֹמַרְתָּ לוֹ שְׁצִרְךָ לְבִדּוֹק אִם הַבְּשִׁילוֹ הַתְּנָאִים וְאִם הַגִּיעַ הַזְּמַן, וְשֵׁם אִזּוֹ אֶתְּךָ אֶת־דְּדֵי אֲהַבְתִּי לְךָ: (יד) וּבְאִמַּת אֹמַרְתָּ לוֹ שְׁאֵכֵן הַגִּיעַ הַזְּמַן - הַדּוּדָאִים הַתְּפַתַחוּ וְנִתְנַרְיַח הַתְּנָאִים הַבְּשִׁילוֹ וְעַל־פִּתְהִינְלָה פִתַח הַסּוּכָה שְׁאֵנּוּ נִישָׁן תַּחְתֶּיהָ פְּלִמְגָדִים פִּירוֹת מִתּוֹקִים חֲדָשִׁים פִּירוֹת טְרִיִים גַּם־יִשְׁנִים וּפִירוֹת שֶׁכָּבַר הַבְּשִׁילוֹ דוּדֵי צְפִנְתִּי שְׁמַרְתִּי לְךָ אֹמַרְתָּ לוֹ שֶׁהִיא שְׁמֵרָה לוֹ אֶת נְאֻמֹתָה וְאֲהַבְתָּה:

נמשל

חלק א

ה' קורא לעמי לשוב מארבעת הגלויות (ד' פעמים שובי), וכן מקלס את כנסת ישראל בין שאר העמים, בקילוס הוא מדמה את יופיה לקבוצות של דברים שונים: חפצים - נעליים; חלאים; אגן; מלך אסור ברהטים. צמחים - חיטים; שושנים. בעלי חיים - עופרים; צביה; השן (שן הפיל) מקומות - חשבון; בת רבים; כרמל. צבעים - לובן אגן הסהר; תכלת הברכות; אדמומיות הארגמן.

חלק ב

ה' מבקש להתייחד עם כנסת ישראל ולהשרות את שכינתו על ישראל (אמרתי אעלה בתמר), וכנסת ישראל משיבה לו בבקשה להשיבה אל ארצה, שהיא רוצה קודם לעלות לארץ ישראל (לכה דודי נצא השדה).

שיר יב - געגועי הרעיה לדוד

משל

[פרק ח] (א) פוֹתַחַת הַרְעִיָה בְּתִיאוֹר דְּמִיוֹנָה וְאוֹמַרְתָּ: מִי יִתְנַךְ הַלוֹוָאִי וְתִהִיָּה כְּאָח לִי, יוֹנֵק שְׂדֵי אֲמִי אִחַ מֵהָאֵם מִבְּטָא קֶרְבָּה יוֹתֵר חֹזְקָה, וְאִזּוֹ גַם אִם אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ - אֲשַׁקְךָ אֲנִשְׁקֶךָ אוֹתְךָ, כִּיִּין שְׁאֵתָה כְּמוֹ אַחִי אִזּוֹ אֲנִי לֹא מִתְבַּיֶּשֶׁת וְגַם לֹא־יְבוּזוֹ לִי כִּי נִהִיָּה כְּמוֹ אַחִים: (ב) אֲנִהְגֶּךָ אוֹבִיל אוֹתְךָ אֲבִיאָךְ אֶל־בֵּית אֲמִי וְשֵׁם תְּלַמְדֵנִי מֵה רְצוֹנְךָ - וְאֵעֲשֶׂה אוֹתוֹ. שֵׁם אֲשַׁקְךָ מִיִּין הַרְקַח יִין מְרוּקַח עִם דְּבָרִים אַחֲרִים וּמַעֲסִיס רְמֹנֵי מִיץ פְּרִי הַרְיִמּוֹן שְׁלִי: (ג) יָד שְׁמַאלוֹ שֶׁל הַדּוּד תַּחַת רַאשֵׁי וְיִמִּינוֹ וְכֵן יָד יְמִינוֹ תַּחְבָּקְנִי: (ד) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם מֵה אֶל תַּעֲרִוּוּ וּמֵה אֶל תַּעֲרִוּוּ אֶת חוֹלַת הָאֲהָבָה עַד שְׁתַּחֲפֵץ עַד שְׁתַּחֲזַק מַעֲצָמָה. בְּעַצֵּם הִיא לֹא רוּצָה שִׁיעִירוֹ אוֹתָהּ מֵהַדְּמִיוֹן, כִּיִּוֹן שֶׁהִיא רוּצָה לְהַמְשִׁיךְ לְדַמִּיִן אֶת דוּדָה: ס

נמשל

שיר געגועים של כנסת ישראל (מי יתנדך) אל השראת השכינה עליה בגלוי (אמצאך בחוץ אשקך), ואל ההתאחדות עם ה' (אנהגך וכו') כנגד כל באי עולם (גם לא יבוזו לי).

שיר יג - הצדדים הקשים שבאהבה

משל

(ה) פוֹתַחַת הַבְּנוֹת וְאוֹמַרְתָּ: מִי זֹאת עֲלָה מִרְהַמְדָּר מְקוֹם הַמְּרַפֶּקֶת נִשְׁעַנַת עַל־יָד דוּדָה אֲהוּבָה?, וְאוֹמַרְתָּ הַרְעִיָה: אַחַר שְׁנוֹלְדַת תַּחַת הַתְּפוּחַ - עוֹרְרֵתִיךָ הָעֵרְתִי אוֹתְךָ מִשְׁנַתְךָ, שְׁמָה תַּחַת הַתְּפוּחַ חֲבַלְתְךָ הִרְתָּה אוֹתְךָ אֲמִיךָ שְׁמָה חֲבַלָה יִלְדֶתְךָ אִימֶךָ יִלְדָה אוֹתְךָ: (ו) שִׁימְנֵי כְחוֹתֶם טַס שְׁכוֹתָבִים עֲלֵיו דְּבָרִים חֲשׁוּבִים, וְתוֹלִים עַל הַצּוּאוֹר עַל־לְבָבְךָ כְּתִלְיוֹן בְּשִׁרְשֵׁרֶת כְּחוֹתֶם עַל־זְרוּעֶךָ כְּצִמִּיד כִּי כִיִּין שִׁעֲזָה כְמוֹת אֲהָבָה, קִשָּׁה כְּשֶׁאֹל קִבֵּר קִנְאָה קִנְאָה הָאֲהָבָה רְשָׁמָה הַנִּיצוּצוֹת שֶׁל קִנְאָת הָאֲהָבָה הֵם רְשָׁמֵי אֵשׁ נִיצוּצוֹת שֶׁהֵם שְׁלֵהֲבַתָּה שְׁלֵהֲבַת גְּדוּלָה: (ז) מִיָּם רַבִּים זְרַמִּי מִים

¹⁹ כנראה צבעה את שיערה מצבעו השחור בצמח הכופר.

אדירים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא יוכלו ישטפוה לרחוק אותה אסתו איש את כל הון ביתו באהבה כדי לקנות אותה בזה ובוזו לו יצחקו עליו כי אהבה אינה נקנית בכסף: ס

נמשל

בשיר זה בא לידי ביטוי גם הצד הקשה שבאהבה, וכנסת ישראל מביאה את מסירות נפשה בנאמנותה, שכל אמצעי כפיה (מים רבים; נהרות) ופיתוי (כל הון ביתו) לא יוכלו לחבל באהבה.

שיר יד - הרעיה עצמאית ושמחה בחלקה

משל

(ח) פותחים האחים ושואלים: אחות לנו קטנה, הרעיה ושדים אין לה עוד לא הגיע לפירקה, אבל למרות זאת אנו צריכים לדון - מה נעשה לאחתינו ביום שיזכרה שתהיה מוכנה לחתונה?: (ט) ועונים האחים: אסחומה היא האחות נבנה עליה טירת כסף, נכסה אותה תכשיטים. ועוד ואסדלת היא האחות נצור עליה נקיף אותה לוח ארז, נכין לה בית ארזים, וכשתהיה נדוניה משובחת - יירבו הבחורים שיחפצו בה: (י) עונה הרעיה בלעג: אם אני חומה - אני לא אצטרך טירה כי ושדי כמגדלות אני מוכנה לחתונה כבר מזמן, אני מסודרת בעצמי אז וזה מכבר הייתי בעיניו בעיני אהובי כמוצאת שלום כמישהי שמצאה את השלמות - והוא לא צריך בית וכסף: פ (יא) פרום היה ישנו לשלמה במקום הנקרא "בעל²⁰ המון" נתן את הכסף לנטרים אריסים העובדים בכרם ושומרים עליו, וכל איש מהאריסים יבא לשלמה בפריו בעבודתו השנתית אלף כסף זו תנובת הכרם: (יב) לעומתו פרמי שלי לפני ואתה יכול להשאר עם האלף כסף לך שלמה ומאתים כשכר לנטרים את פריו ואומרת לו הרעיה שהיא מעדיפה להיות עם כרמה לבד ולהרוויח כמה שתרוויח מאשר להעסיק אריסים ולשלם להם חומש:

נמשל

בניגוד לתחילת שיר השירים שם האחים כעסו על הרעיה כאן הם דואגים לה, כנסת ישראל מגיבה בלעג (מה נעשה לאחותינו) על דאגתם המאוסה של אומות העולם לה (אני חומה וכי), אולי הכוונה היא שזה יהיה המצב בהגיע קץ הגאולה שאז כל הגויים יבקשו גם הם להיות כחלק מכנסת ישראל. וכן כנסת ישראל שהיא כרמו של ה' (כרם היה לשלמה), נמסרה לאומות העולם (בני אימי ניחרו בי), והם עבדו בה יותר ממה שהגיע לה (שמוני נוטרה), ולכן הם עתידים לשלם חומש כדן האוכל קודש (האלף לך שלמה).

שיר טו - נאמנות הרעיה לדודה

משל

(יג) הדוד מטייל עם רעיו בגנים, ולפתע פוגש את רעייתו ואומר לה: היו שבת בגנים גם חברים מקשיבים לקולך אך השמיעני השמיעני את קולך רק לי: (יד) ועונה הרעיה: ברח דודי בגלל החברים שאיתך ודמה לך לצבל או לעפר האילים במהירותך על הני בשמים ולא הרי בטר המבטאים ריחוק:

נמשל

שיר השירים נחתם בשיר המבטא נאמנות וכיסופים בין כנסת ישראל לה' (השמיעני את קולך) שכנסת ישראל רוצה להתייחד עם ה' לבדה בלי אף אחד אחר (ברח לך דודי).

ברוך רחמנא
דסייען